

Ομιλία κας Μαρίνας Αρμεύτη, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος Μελέτης της Δημοκρατίας, Ανδρέας Αρμεύτης, για την Δημόσια συζήτηση με θέμα: ΠΑΡΕΛΘΟΝ: ΜΙΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ, Συζητάμε για την Επιτροπή Αλήθειας στην Κύπρο, 10/11/2016.

Αγαπητοί κυρίες και κύριοι,

Η συζήτηση γύρω από το ζήτημα της αλήθειας και συμφιλίωσης δεν είναι εύκολη υπόθεση πουθενά στον κόσμο. Όταν έρχεται η στιγμή να αντικρίσεις εγκλήματα, στυγνές δολοφονίες, την πιο άσχημη και βίαιη πλευρά των ανθρώπων, πρέπει και να θέλεις και να μπορείς να το αντέξεις και ως άνθρωπος και ως κοινωνία. Ίσως φαινομενικά να βολεύει να κρύβουμε κάτω από το χαλί τις αλήθειες μας. Οι αλήθειες όμως είναι εκεί και δυσκολεύουν το βάδισμά μας. Σκοντάφτουμε πάνω τους και οσμιζόμαστε την αποφορά του θανάτου. Δύσκολο να κρύψεις τόσα πτώματα κάτω από ένα χαλί.

Ξεκινώντας από τη γέννηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, με σταθμούς το 1963, 1964, 1967 και με αποκορύφωμα το 1974, θα πρέπει να μπορέσουμε να πάρουμε μια απόσταση από τα γεγονότα και να τολμήσουμε το δυσκολότερο. Να κοιτάξουμε το παρελθόν. Να σηκώσουμε το χαλί. Να δούμε την ασχήμια, τον πόνο, την δυστυχία, την ενοχή. Να καθαρίσουμε, να ξεκαθαρίσουμε να εξυγιάνουμε. Χωρίς ασάφειες, χωρίς συνθήματα, χωρίς αυτολύπηση, χωρίς κομματικές σκοπιμότητες, χωρίς ρεβανσισμούς.

Κάποιοι ίσως να διερωτούνται. Ποιος ο λόγος μετά από τόσα χρόνια; Ποιο το όφελος; Ποιο το κόστος; Κι αν ξεπηδήσουν πάλι μίσση και πάθη του παρελθόντος; Κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί και πολλά όταν τα ζητήματα αγγίζουν το ευρύ φάσμα της κοινωνίας. Το ζητούμενο είναι πότε και για ποιους λόγους επιχειρεί να αγγίξει κανείς τόσο επώδυνες συζητήσεις αν όχι μόνο για χάρη της δικαιοσύνης. Τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι βασανιστικά για όποιον είναι συναισθηματικά φορτισμένος από τα γεγονότα. Η ομολογία εγκλημάτων από τους θύτες σημαίνει ταυτόχρονα και συγχώρεση από τα θύματα; Θα μπορέσει μια ομολογία να οδηγήσει κάποιον στη φυλακή; Μήπως πρόκειται για ένα είδος νομιμοποίησης της ατιμωρησίας; Κι από την άλλη. Πώς θα καταγραφεί η αλήθεια αν κανείς δεν ομολογήσει; Μήπως θα οδηγηθούμε σε μια αιώνια αποσιώπηση των εγκλημάτων επειδή δεν αντέξαμε να εξακολουθούμε να βλέπουμε θύτες να κυκλοφορούν ελεύθεροι; Ποιο θα ήταν πιο ωφέλιμο για τις μελλούμενες γενιές;

Είναι καιρός να προβληματιστούμε ανοιχτά και χωρίς ταμπού γιατί ένα είναι το σίγουρο. Πως η υποκριτική νοσταλγική προσέγγιση του παρελθόντος δεν βοηθά πια και ειδικά μπροστά στο ενδεχόμενο λύσης του Κυπριακού μέσα από μια διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία. Όχι, η γη μας δεν ήταν μόνο της λεμονιάς και της ελιάς. Ήταν και του μίσους και του αλληλοσκοτωμού. Παρά τις ζεστές σχέσεις των ανθρώπων του τόπου μας, ερχόταν μια ανύποπτη στιγμή που οι ισορροπίες διασαλεύονταν. Έλληνες σκότωναν Έλληνες. Έλληνες σκότωναν Τούρκους. Τούρκοι σκότωναν Τούρκους, Τούρκοι σκότωναν Έλληνες.

Τα χαράματα της 16^{ης} του Ιούνη του 1974 όταν δολοφονούσαν τον πατέρα μου εγώ ήμουν βρέφος, 5 μηνών, ο αδελφός μου Γιάννης, τριών χρονών και η μητέρα μας Χριστίνα 26 χρονών. Την ταφή του πατέρα μου δεν την έζησα. Ίσως γι' αυτό κάθε φορά που χτυπούσε η πόρτα

περίμενα να γίνει ένα θαύμα και να εμφανιστεί μπροστά μου. Αργότερα κατάλαβα τι σημαίνει θάνατος αλλά πάλι περίμενα να χτυπήσει η πόρτα και να μπει κάποιος και να μου ομολογήσει πως είναι ο δολοφόνος. (Τότε δεν είχα φανταστεί πως μπορεί να ήταν περισσότεροι από ένας).

Θυμάμαι τη μητέρα μου να ρωτά δικηγόρους και να ψάχνει τους ενόχους. Θυμάμαι την αγανάκτησή της όταν της έκοβαν την συζήτηση: ελλιπή στοιχεία, κήκαν τα αρχεία στο πραξικόπημα, δεν υπάρχουν μαρτυρίες, μα τι τα θέλετε και τα ψάχνετε, 200 χιλιάδες πρόσφυγες, 1619 αγνοούμενοι, 4000 σκοτωμένοι, αυτοί που θα βρουν το δίκιο τους. Κι από την άλλη...μα ο Μακάριος τους έδωσε «κλάδον ελαίας», πρέπει να σεβαστείτε την εθνική συμφιλίωση. Κι άλλα τέτοια ακούγαμε σε κάθε προσπάθεια αναζήτησης της αλήθειας κι οι πόρτες έκλειναν. Αργότερα, αφού πέρασαν τα χρόνια αρχίσαμε να ακούμε άλλα. Μα γιατί δεν ψάξατε τόσα χρόνια; Πώς είναι δυνατόν σε έναν τόπο τόσο μικρό να μην έχετε μάθει την αλήθεια; Κι υπάρχει ακόμα εκείνο το αφελέστατο παιδί μέσα μου που περιμένει ακόμα να χτυπήσει η πόρτα και να ομολογήσει κάποιος την αλήθεια. Να μας πει. Γιατί το έκανε;

Η συγχώρεση είναι δύσκολο πράγμα. Δεν μπορώ να πω με σιγουριά αν μπορώ να συγχωρέσω ακόμα κι αν δω την συντριβή στο πνεύμα του άλλου. Όμως ένα ξέρω: πως θα πράξω τα δύσκολα για το κοινό συμφέρον όποια κι αν είναι αυτά. Αυτό με έμαθαν τόσα χρόνια οι γονείς μου με τις πράξεις τους. Και οι δυο.

Η αλήθεια ως αξία, ως αρχή, ως ηθική, μόνο στη λύτρωση μπορεί να οδηγήσει. Γι' αυτό κι εμείς θα συνεχίσουμε να την αναζητούμε και να την διεκδικούμε. Αυτό μας επιβάλλει η δημοκρατική μας συνείδηση, γιατί δημοκρατία χωρίς αλήθεια είναι μια δημοκρατία ανεπαρκής.